

3. Бодненко Д.М. Тестовий контроль знань студентів у системі Moodle: навчально-методичний посібник / Д.М. Бодненко, Л.О. Варченко, О.Б. Жильцов / За заг. ред. О.Б. Жильцова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 2012. – 112 с.
4. Гура В.В. Технологические аспекты педагогического проектирования электронных образовательных ресурсов [Электронный ресурс]: отчет РОЦ НИТ за 2002 год / В.В. Гура, С.Б. Дикарев. – Таганрогский государственный радиотехнический университет. – Таганрог, 2006. Режим доступа к ресурсу: www.tsure.ru/rcnit/otchet/2002.pdf.
5. Гуревич Р.С. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р.С. Гуревич, Г.Б. Гордійчук, Л.Л. Коношевський, О.Л. Коношевський, О.В. Шестопап; за ред. проф. Р.С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогальська І.О., 2011. – 348 с.
6. Ильченко О.А. Организационно-педагогические условия разработки и применения сетевых курсов в учебном процессе: (на примере подгот. специалистов с высш. образованием): автореф. дис. на соискание степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / О.А. Ильченко. – М., 2002. – 22 с.
7. Курова Н.Н. Информационная среда образовательного учреждения как управленческий ресурс современного руководителя школы [Электронный ресурс] / Н.Н. Курова // Конференция «Информационные технологии в образовании. – М., 2005. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.ito.su/main.php?pid=26&fid=5434&PHPSESSID=00a0f682fb916586aca80c70e80f2ab0>.
8. Лукашук М.М. Дидактичні умови використання нових інформаційних технологій у навчанні біології і хімії в медичних коледжах: Дис... канд. пед. наук. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2007. – 215 с.
9. Тутова О.В. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя математики [Електронний ресурс] / О.В. Тутова // Дидактика математики: проблеми і дослідження. – 2007. – №28. Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dmpd/2007_28/28/100-104%2028_2007.pdf.

Анотація

У статті розглядається проблема формування інформаційного освітнього середовища з метою формування інформаційної культури бакалаврів з філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу.

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования информационной обучающей среды с целью формирования информационной культуры бакалавров филологии при изучении дисциплин информационно-компьютерного цикла.

Summary

The article focuses on the problem of building the information educational environment in order to formation of information culture Bachelor of philology in the study of information and computer sciences cycle.

Ключові слова: інформаційне освітнє середовище, інформаційна культура.

Ключевые слова: информационная обучающая среда, информационная культура.

Key words: information educational environment, information culture.

Подано до редакції 23.10.2012.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Бодненко Д.М.

УДК 159.922.6

©2012

Гуцало Е.У.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В даний час проблема активізації творчого потенціалу особистості є не лише актуальною, але й набуває очевидної гостроти. По-перше, це пов'язано з тими соціальними процесами, що відбуваються сьогодні в нашому суспільстві і які задають системі виховання й освіти нові орієнтири. По-друге, модернізація освітньої діяльності в контексті європейських вимог потребує адекватних принципів та форм побудови навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволило зафіксувати низку нових тенденцій дослідження проблеми креативності, підвищення уваги до розвитку творчого потенціалу особистості. Проблема творчого розвитку особистості розглядається із філософських, педагогічних і психологічних позицій. Філософський підхід пов'язується із визначенням творчості як специфічної характеристики людської діяльності, у процесі якої людина перетворює навколишню дійсність і саму себе (Г.С.Батищев, Л.Н.Коган, В.Г.Пушкін, В.С.Біблер, Д.Б.Богоявленська та ін.). Основні педагогічні підходи у розробці проблеми складаються на базі аналізу сутності творчого розвитку особистості вчителів у працях педагогів-класиків (П.П.Блонський, К.Д.Ушинський, С.Т.Шацький та ін.).

Дослідження творчості в межах психології викликало появу поняття "креативності", вивченню якого присвятили свої праці М.Воллах, Дж. Гілфорд, Б.Гізелі, С.Медник, В.Сміт, П.Торренс, Я.А.Пономарьов, Н.Г.Фролов, Е.Г.Ярошевський, С.Д.Максименко, В.В.Клименко, В.В.Рибалка, А.В.Морозов, В.О.Моляко,

О.Л.Музика, В.М.Дружинін, Н.В.Хазратова та ін. У якості психологічних підходів використовуються висновки психологів про взаємозв'язок властивостей психіки людини та її діяльності, про зв'язок здібностей із психічними процесами як "родовими" властивостями індивіда, про механізми творчості як єдності продуктивних і репродуктивних сторін розумової діяльності.

Українські вчені розглядають проблему розвитку здібностей та обдарованості, використовуючи власні методики, розкриваючи особливості взаємодії вікових, соціально-психологічних і суб'єктно-ціннісних чинників у розвитку творчо обдарованої особистості (В.О.Моляко, О.Л.Музика, О.І.Кульчицька, А.Ю.Вишина, Т.М.Майстренко, Н.Ф.Портницька та ін.).

Формулювання цілей статті... Метою нашого дослідження є вивчення психолого-педагогічних умов і передумов активізації творчого потенціалу особистості. Однією з креативних психолого-педагогічних технологій ми вважаємо впровадження методів формування фасилітативних навичок у студентів засобами художньо-творчої діяльності на практичних заняттях із психології.

Аналізуючи фундаментальні праці класиків, а також сучасну наукову літературу, ми спробуємо уточнити зміст понять "творчий потенціал", "творча активність", "креативність". Накреслимо також шляхи і засоби активізації креативного потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки

Виклад основного матеріалу дослідження... Творчий потенціал являє собою об'єктивну передумову, можливість прояву творчих здібностей особистості. Саме в зоні творчих потенцій намічаються тенденції розвитку індивіда, накопичується досвід творчої діяльності, закріплюються творчі навички.

Момент реалізації творчого потенціалу, включення особистості у творчу діяльність незмінно пов'язаний з механізмом внутрішньої активності суб'єкта. Коли ми говоримо про творчу активність, то маємо на увазі гармонічну єдність якісно нового стану активності й досить високий її рівень.

Актуальний стан особистості, в якому реалізуються її творчі потенції і здібності, а творча активність знаходить вихід у діяльності пошукового перетворювального характеру, ми пов'язуємо з такою властивістю суб'єкта творчої діяльності, як креативність. Отож, креативність характеризується певним рівнем і специфічним характером розвитку мотиваційних якостей особистості, її пізнавальних процесів, здібностей, емоційно-вольової забезпеченості, знань, умінь і навичок. Креативність може специфічно виявлятися в різних видах діяльності, надавати сфері конкретної діяльності своєрідний, індивідуально забарвлений стиль її здійснення.

Таким чином, перехід творчих потенцій особистості в їхній актуальний стан за допомогою включення механізму творчої активності й складає "ядро" активізації творчих потенцій індивіда.

Розуміючи креативність як багатогранне явище інтегративного характеру, ми проаналізували її кореляти з характеристиками творчого мислення, сприймання, уяви, емоційної сфери і звернули увагу на ті вузлові моменти цих психічних процесів, стимулювання яких засобами інтерактивних методів навчання психології створювало б напруження діяльнісних властивостей особистості, динаміку її творчого потенціалу.

Ми визначили систему основних компонентів, що складають креативність як цілісне явище і дали характеристику кожного компонента з погляду внутрішньої структури. Перелік найбільш істотних розумових і особистісних властивостей, що сприяють творчому прояву особистості і складають структуру креативності, на наш погляд, такий: творча спрямованість, евристичність, оригінальність, фасилітативність, самоініціювання, умілість, емоційно-вольова забезпеченість.

Основним напрямком нашої практичної роботи стала допомога студенту вже в стінах вузу усвідомити особливості своєї індивідуальності, власного внутрішнього світу, визначення своїх творчих можливостей в процесі різноманітних видів продуктивної навчальної діяльності.

Педагогічний експеримент припускав сполучення дослідницької і виховної роботи, організацію своєрідної творчої діяльності в ході навчально-виховного процесу і вивчення студентів в експериментально змінюваних умовах. Ми ставили за мету з'ясувати, в якій мірі проведення навчальних занять на основі інтерактивних методів активізує творчі потенції студентів, які можливості особистості реалізуються у творчих ситуаціях, які умови є найбільш сприятливими для самоініціації (інтенсифікації) студентської творчості, яким чином впливає на ці процеси викладач, що володіє навичками фасилітації.

Вивчаючи сучасні психологічні дослідження [1; 3; 4], ми визначили, що активізація творчих потенцій студентів можлива, як правило, за умов заміни традиційних форм управління на фасилітативні стилі. При традиційних формах управління домінує директивна форма керування діяльністю (сугестопедія та переконання), коли викладач спонукає групу або члена групи виконувати власні інструкції та розпорядження.

Спосіб управління при фасилітації не директивний, не виходить за рамки самоорганізації керованої системи. Суб'єкт поєднує функції керівника, лідера й учасника групової динаміки. Недирективний викладач створює особливе учбово-педагогічне середовище, атмосферу свободи й самостійності. У такому середовищі розв'язання поставлених завдань – спільна справа.

При традиційній формі управління психодинамікою групи викладач сам визначає не тільки зміст, а й динаміку групового процесу. У фасилітаційному управлінні психодинаміка групового процесу розподілена між рівноправними суб'єктами, де викладач є тільки одним з них.

У класичних формах директивного управління (за критерієм впливу на самоорганізацію особистості чи групи) керівник визначає реалізацію всіх компонентів самоорганізації (постановка цілей, висування гіпотез самоорганізації, перевірка результатів). У фасилітаційному управлінні фасилітатор, будучи членом керованої ним системи, претендує тільки на те, що він може краще за інших піклуватися про інтеграцію всіх компонентів самоорганізації. Опановуючи навички фасилітації та застосовуючи їх у групі, викладач незабаром може помітити, що його студенти звикають до розподіленого з ними контролю і також починають застосовувати фасилітаційні техніки. Викладач-фасилітатор має здатність використовувати непередбачену ситуацію як можливість розвитку.

Нарешті, значні розбіжності стосуються особливостей психологічного мікроклімату, який є основною умовою нормального творчого розвитку. Сприятливий мікроклімат передбачає спокійну й доброзичливу обстановку, уважне ставлення до емоційних потреб особистості, самостійність, можливість комфортно спілкуватися з іншими. При фасилітаційному управлінні переважає здоровий, сприятливий мікроклімат, дух товариства, висока внутрішня дисципліна, принциповість і відповідальність, вимогливість як до себе, так і до інших. Фасилітатор зберігає управлінські функції тільки як учасник системи, будь-який елемент якої може з легкістю відкинути його управлінські санкції і запропонувати свої. Протистояння може бути розв'язане не стільки критикою, опором опонента, а й безумовним прийняттям його позиції. Така атмосфера сприяє розвитку студентської ініціативи й сміливості креативних самопрезентацій.

Отже, найбільш цінним є створення комфортного групового клімату (емоційний простір), загального понятійного поля (когнітивний простір), партнерської взаємодії учасників групи та підтримання їхньої працездатності (поведінковий простір). Без цих передумов активізація творчого потенціалу нерідко блокується.

Далі опишемо деякі прийоми формування творчих здатностей у студентів підчас вивчення предмету "Психологія".

На тьюторських заняттях з метою створення сприятливої атмосфери використовуються такі комунікативні прийоми, як: *формулювання евристичних запитань* як методу глибокого усвідомлення почуттів, думок, вчинків; *вираження щирих і правдивих почуттів*; *підкреслювання* (повтор з акцентуванням уваги на певних висловлюваннях); *прояви конструктивної конфронтації* (піклування про опонента, мотивація вступу в конфліктні стосунки, уникання наклеювання ярликів, уникання осуду, правильне обрання часу для конфронтації); *інформування та інтерпретація* (висловлювання й судження про можливі неусвідомлювані причинно-наслідкові зв'язки); *імпровізовані промови*, моделювання та розігрування конкретних педагогічних ситуацій; *використання метафоричних висловів* – казок, притч, міфів, афоризмів, прислів'їв (завуальований неоднозначний текст, який вимагає роздумів, розшифровок і тлумачення).

Викладач психології інформує групу й окремих студентів в найширшому спектрі питань – самоаналізі, рефлексії, зворотному зв'язку, активному слуханні, емпатії, бар'єрів та правил спілкування тощо. На тьюторських заняттях опрацьовуються навички доцільного використання відкритих запитань, що починаються зі слів "Що і хто..?", "Навіщо..?", "Як..?", "Коли, чому..?". Розігруються рольові ситуації, які демонструють комунікативну ефективність саме такої тактики при аналізі як різних аспектів творчої групової взаємодії, так і поведінкових реакцій окремих членів групи. Навчаючись інтерпретації, студенти намагаються встановлювати взаємозв'язки наявних проблем та причин їх виникнення; порівнюють ситуації «тут і тепер» з подіями та враженнями, що переживалися в минулому. В інтерпретаційних стилях навчаються подавати запитання чи гіпотези ("Може бути...", "Мені спало на думку, що...").

Творчі здібності, фантазія та інтуїція розвиваються й при інтерпретації (прочитанні) різноманітних метафоричних текстів. Крім того, тлумачення метафоричних висловів нерідко породжує дискусійні баталії, коли кожен з учасників діалогу намагається переконливо коментувати, узагальнювати, пропонувати нові погляди на предмет спору. Тим самим формується така важлива для фасилітатора здатність, як толерантність до невизначеності при збільшенні кількості можливих варіантів розв'язання проблеми.

Наприклад, при обговоренні ролі фасилітаційних вмінь для становлення творчої особистості ми запропонували притчу Корчака. Суть притчі така: "Простий селянин підбирає пораненого птаха, приносить на свій курятник і доглядає його разом з курми. Птах, який має інакший вигляд, навчається у курей клювати зерно, літає з ними по двору, але часто сумно дивиться на небо. Якось мимо проходив натураліст, який побачив, що це орел. Він запропонував селянину відпустити орла на волю. Селянин погодився. Натураліст поклав орла на свою руку й вигукнув: "Ти – орел, лети, як орел!" Але птах боїться, дивиться на курей, зіскакує з руки і починає клювати з ними зерно. Натураліст, який вірить у справжнє призначення орла, виносить його на світанку на гору, примушує дивитися на сонце. І з голосним криком піднімається гордий птах, розправляє крила й починає свій далекий політ" [2]. Одним з завдань у роботі з цим текстом було створення альтернативного (негативного) змісту притчі селянин не захотів відпустити орла, натураліст втратив віру у сміливість птаха та ін.). Альтернативні тексти

порівнювалися, коментувалися, доповнювалися прикладами з наявних педагогічних реалій. Обговорення природно набувало ознак актуальності, щирості, креативності.

У процесі дискусій над метафоричними текстами ефективно формуються моделі толерантної поведінки, описані в літературі [4; 5; 7]. Студенти усвідомлювали на практиці такі правила толерантної поведінки, як: ніхто не може змушувати учасників дискусії ставати на єдину "правильну" думку, всі судження однаково цінні; ніхто не може нав'язувати своїх думок іншим і "тиснути" на тих, хто не згодний; конфліктні ситуації не замовчуються, а розв'язуються. Негативні висловлювання, різкі емоційні спалахи, амбіційність, роздратування або залякування, агресивність або ворожість трактувалися як інтолерантні моделі поведінки, привід для самовиховання та рефлексії.

Хочемо відзначити, що заняття з використанням метафор надають прекрасну можливість для формування навичок абсолютного позитивного сприймання. Саме тут студенти природним чином набувають умінь створювати довірливу атмосферу, переборювати страхи й тривоги, висловлювати свої переживання стосовно групи, усвідомлювати й трансформувати негативні емоційні та поведінкові реакції, моделювати стратегії подолання різноманітних бар'єрів без запуску механізмів психологічного захисту, будувати щирі стосунки й конструктивну конфронтацію, підвищувати особисту відповідальність тощо.

При засвоєнні прийому зворотного зв'язку студенти набували важливих для майбутньої фахової діяльності навичок фокусуватися на поведінці, а не на людині; на спостереженні, а не на висновках; давати опис, а не оцінку; ділитися інформацією, ідеєю, а не порадами або вказівками; говорити конкретно, а не узагальнено; реагувати негайно, а не із запізненням; поєднувати позитивне й негативне, а не оцінювати тільки позитивне або лише негативне.

На заняттях з психології створюються можливості для моделювання фасилітативної поведінки, вияви якої спостерігаються в елементах ефективної комунікації (адресація власних зусиль до всієї групи), здатності слухати (демонстрація через активне слухання: погляд, спрямований на співрозмовника, увага до кожного), заохочення всіх членів групи (оцінка однаковою мірою внеску всіх членів групи — демонстрація через визнання і подяку), готовність розподіляти лідерство (готовність поділитися впливом — демонструючи це, наприклад, проханням до членів групи, в яких є особливі знання або досвід творчої діяльності, поділитися своєю інформацією). Важливими є також формування навичок демократичності, гнучкості, відкритості поведінки. Це виявляється у вміннях ухвалювати рішення на основі консенсусу, відкритості для альтернативних ідей та поглядів, демонстрації відвертості та чесності через розкриття власних почуттів і сумнівів.

Висновки... У результаті теоретичного й експериментального аналізу проблеми вважаємо за можливе зробити наступні висновки:

1. Активізація творчого потенціалу майбутніх вчителів супроводжується їхнім професійним становленням і формуванням творчих якостей, що відповідають вимогам учительської праці й образу сучасного педагога.

2. Креативність як основна ланка творчого розвитку є складним, динамічним особистісним утворенням, що характеризується своєрідністю структури, цілісною сукупністю виділених компонентів, що специфічно виявляються в різних видах навчальної діяльності.

3. Найважливішими психолого-педагогічними передумовами активізації творчого потенціалу особистості є наступні умови:

- пов'язані з розвитком особистості майбутнього вчителя: а) наявність достатнього рівня сформованості творчої спрямованості, евристичності, оригінальності, фасилітативності, самоініціювання, умілості, емоційно-вольовій забезпеченості; б) постійна і цілеспрямована орієнтація на розвиток як кожного компонента креативності, так і на зміцнення їхніх взаємозв'язків до рівня цілісної властивості особистості;

- пов'язані з організацією навчально-виховного процесу: а) формування навичок фасилітації ефективно та природно відбувається в процесі реалізації суб'єктно-діяльнісного підходу, застосуванні нових науково-методичних та дидактичних підходів у процесі освоєння студентами вузівського курсу "Психологія"; б) опановуючи навички фасилітації та застосовуючи їх у групі, викладач привчає студентів до розподіленого з ними контролю, студенти починають застосовувати фасилітативні техніки на заняттях; в) впровадження інтегративних психолого-педагогічних прийомів формування навичок фасилітації під час вивчення психології створює умови для стимулювання потенціалу розвитку особистості, ефективного виконання нею своїх основних функцій як фахівця-професіонала в майбутньому; г) завдання фасилітатора-викладача у вищій школі — підтримати процес формування нового досвіду, визначити напрямки і способи дій, навчити студентів, як надалі використовувати набутий досвід для розв'язання власних проблем й досягнення успіху.

- обумовлені особливостями творчої діяльності студентів: а) розгляд творчої діяльності як фактора професійної підготовки майбутніх учителів і у зв'язку з цим залучення кожного студента у свідому творчу діяльність; б) зближення за допомогою творчості, усіх сфер життєдіяльності студентства; в) орієнтація на постійне поповнення знань, удосконалювання умінь і навичок, активне збагачення досвіду і способів самовираження в творчості.

Література

1. Bandura A. Exercise of personal agency through the self-efficacy mechanism / A. Bandura // Self-efficacy Thought control of action Schwarzer, R(Ed.) – Washington DC: Hemisphere. – 1979. – 236 p.
2. Диалоги з Корчаком : сборник статей / Е.С.Левина, М.М.Эпштейн. – СПб. : Изд-во "Участие", 1995. – 48 с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н.Дружинин. – СПб.: Издательство "Питер", 1999. – 368 с.
4. Лушин П.В. Психология личностного изменения / П.В.Лушин. – Кировоград, Полиграфическо-издательский центр ООО "Имэкс ЛТД", 2002. – 360 с.
5. MacKinnon P.W. Creativity a multifaceted phenomenon / P.W. MacKinnon. – Ltd, 1975.
6. Морозов АВ., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология: Учебное пособие. – М: Академический Проект, 2004. – 2-е изд., испр. и доп. –560 с.
7. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р. Роджерс. – М.: Издательская группа "Прогресс", "Универс", 1994. – 480 с.

Анотація

У статті проаналізовано проблему активізації креативного потенціалу студентів педагогічного вузу. Робляться висновки про те, що творчий розвиток майбутніх учителів у процесі вивчення психології супроводжується їх професійним становленням і формуванням творчих якостей, котрі відповідають вимогам учительської праці й образу сучасного педагога.

Аннотация

В статье проанализировано проблему активизации креативного потенциала студентов педагогического вуза. Делаются выводы о том, что творческое развитие будущих учителей в процессе изучения психологии сопровождается их профессиональным становлением и формированием творческих качеств, отвечающих требованиям учительского труда и образу современного педагога.

Summary

The problem of activization of creative potential of the students of pedagogical university is analyzed in the article. The conclusions about that the creative development of future teachers in the process of studying psychology is accompanied with their professional growth and forening their creative characteristics according to the requires to the teacher s profession and the image of modern teacher are made.

Ключові слова: творчий потенціал, творча активність, креативність, особистісні якості, фасилітація, активні методи навчання.

Ключевые слова: творческий потенциал, творческая активность, креативность, личностные качества, навыки фасилитации, активные методы обучения.

Key words: creativity, facilitations, personal qualities, learning activity.

Подано до редакції 24.09.2012.

УДК 37.04

©2012

Дмитренко В.В.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК УМОВА ЇХ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЯК СУЧАСНИХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процес професійного самовдосконалення є важливим стратегічним чинником сучасного суспільного розвитку держави. Для забезпечення стійкого економічного і соціального розвитку країни самої лише освіти недостатньо. Суспільству необхідні фахівці, які б могли швидко, якісно, конструктивно виконувати професійні завдання, здатні до перенавчання, підвищення кваліфікації, вирізнялися динамізмом, професійною мобільністю, конкурентоспроможністю. Тому сьогодні одним з головних завдань вищих навчальних закладів є підготовка студентів до життя у динамічному, мінливому інформаційному суспільстві. Важливо мотивувати майбутніх фахівців до професійного самовдосконалення, оскільки саме це забезпечує постійний професійний розвиток особистості відповідно до вимог професійної діяльності в ситуаціях соціальної, економічної, наукової та інформаційної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Наукове осмислення проблеми самовдосконалення особистості висвітлено в працях В.І.Андреева, С.Б.Єлканова, Н.В.Кузьміної, Т.В.Вайніленко та інших прогресивних дослідників минулого і сьогодення. Питання мотивації професійного самовдосконалення особистості простежуються у працях Ю.В.Курбатової, Т.П.Приходько, Н.В.Кузьміної та ін. Разом з тим залишається необґрунтованою проблема актуальності мотивації до професійного самовдосконалення особистості в сучасному соціокультурному суспільстві, її значення у становленні та розвитку сучасних конкурентоспроможних фахівців.

Формулювання цілей статті... Головна мета статті – проаналізувати та обґрунтувати роль мотивації студентів вищих навчальних закладів до професійного самовдосконалення у формуванні їх конкурентоспроможності.